

HADERSLEVS FORSVUNDNE KIRKER

†SORTEBRØDRE KLOSTERKIRKE

Haderslev dominikanerkloster synes grundlagt 1254, da to brødre sendtes fra Århus til Haderslev¹. Klosteret lå på den nuværende klosterkirkegårds område, der i ældre tid var adskilt fra byen ved en grav². Det omtales flere gange i løbet af middelalderen, uden at dets historie dog er nærmere kendt. Også den bygningshistoriske udvikling taber sig i det dunkle, og man ved ikke, hvordan det har set ud. Ganske vist ses anlægget på Braunius' bystik (fig. 1) fra 1585, men det er umuligt ud fra den summariske gengivelse at danne sig en forestilling om klosteret endside om kirken. Selve kirken har åbenbart ligget ganske nær graven, eftersom biskop Nicolaus Wulf 1454 skænkede et grundstykke østligt for prædikebrødrenes kirke til bolig for en vikar³. Efter at munkene 1527 var blevet fordrevet, anvendtes kirken til kirkegårdskapel, indtil den gik til grunde ved byens brand 1627⁴.

Kirkegården, »den gamle kirkegård«, er nævnt 1465⁵ og var i brug også efter reformationen; efterhånden blev den nærmest anneks til domkirkegården for helt at overtage begravelseerne ved dennes nedlægning 1808 (sml. p. 55), og 15. oktober 1808 udvidedes den med den lavere liggende del mod vest⁶. Nu henligger den som anlæg med bevaring af gravsten og -monumenter, af hvilke en del stammer fra domkirken og dens kirkegård⁷.

Af kirkens inventar kendes kun et †*Mariabilled*⁸, der omtales 1413, samt et †*orgel*, nævnt 1625⁹.

KILDER OG HENVISNINGER

Vilh. Lorenzen: De danske Dominikanerklostres Bygningshistorie, 1920, p. 31. — T. O. Achelis: Haderslev i gamle Dage I, 1926, p. 40—43, jfr. II, 1929, p. 7. — C. J. Petersen hos Güttel: Die Marienkirche in Hadersleben, 1935, p. 124 f. [udførlig redegørelse for diskussionen om klostrets grundlæggelsesår].

¹ Ad domum Haderslesensem fratrem johannem holebøse fratrem bondonem conuersum de domo arusiensi, sml. Kirkehist. Saml. I, 557. ² 1401 hedder det: »... fos-satum inter claustrum et opidum«, jfr. Matthiessen p. 5. ³ Matthiessen p. 29 f. ⁴ Achelis II, 7. ⁵ Matthiessen p. 39. ⁶ Wilken Jacobsen, i SJy. Maanedsskr. XII, 161 ff.

⁷ Alle gravmonumenter er derfor beskrevet under domkirken p. 196 ff. ⁸ Matthiessen p. 7 (i Kr. Erslev: Danske Testamenter nr. 80 er denne passus fejlagtigt udeladt).

⁹ LA. Åbenrå. Carsten Petersens samlinger, Haderslev amts kirker.

HELLIGÅNSKLOSTER(?)

29. maj 1487 tillod pave Innocens VIII. borgerne at indrette et hus i byen til helligånds-kloster med kirke eller kapel, klokketårn, have og urtegård — alt som ordenen plejede at have sine stiftelser indrettet. Tillige billigedes borgernes ønske om at få ordensbroderen Jens Madsen som prior for livstid¹. Der er imidlertid ikke vidnesbyrd om, at denne stiftelse nogen sinde blev til virkelighed.

KILDER OG HENVISNINGER

¹ Acta pontificum danica nr. 3079. Lindbæk og Stemann: De danske Helligaands-klostre, 1906, p. 65, jfr. Vilh. Lorenzen: De danske Helligaandsklostres Bygningshistorie, 1912, p. 4.